

Arbetsmarknaden för personer över 55 år

Utvecklingen sedan 2010

© Arbetsförmedlingen
Författare: Henrik Björk
Datum: 2021-11-08
Diarienummer: dnr Af-2021/0068 4170
Arbetsförmedlingen analys 2021:18

Innehåll

Sammanfattning	6
1 Arbetskraftsdeltagandet och sysselsättningen i olika åldersgrupper	8
1.1 Medelarbetstiden minskar i slutet av arbetslivet.....	9
1.2 De äldsta består till stor del av egenföretagare.....	10
2 Allt fler äldre är i sysselsättning	12
2.1 Gapet mellan kvinnor och män minskar	13
2.2 Risk för ökad försörjningsbörda	14
3 Arbetslösheten i äldre åldersgrupper	16
3.1 Inskrivna arbetslösa, 55–64 år	16
3.2 Hög långtidsarbetslöshet bland 55–64 åringar	18
3.3 Ökande arbetslöshet i åldern 55–64 år under pandemin.....	20
3.4 Regionala skillnader	22
4 Internationell utblick.....	23
5 Slutsatser.....	25
5.1 Orsaker till högre aktivitet bland äldre på arbetsmarknaden.....	25
5.2 Försvårande omständigheter för äldre arbetslösa	26
5.3 Arbetsförmedlingens åtgärder för äldre arbetslösa	27

Sammanfattning

Denna rapport har till syfte att belysa vad som särskiljer den äldre delen av arbetskraften, i detta fall personer över 55 år, och gruppens utveckling på arbetsmarknaden det senaste decenniet. Vidare syftar rapporten till att följa upp pandemins påverkan på arbetslösheten bland äldre och att föra en diskussion om vilka policyåtgärder som skulle kunna skapa bättre förutsättningar för gruppen på arbetsmarknaden.

Sysselsättningen bland äldre ökar snabbt

Sedan 2010 har såväl arbetskraftsdeltagandet som sysselsättningsgraden ökat tydligt i Sverige, särskilt tydligt är det i åldrarna 55–64 år och 65–74 år. Höjd genomsnittlig utbildningsnivå bland de äldsta i arbetsför ålder är en bidragande förklaring. Under decennier har dessutom medellivslängden ökat vilket har medfört förbättrad genomsnittlig hälsa och arbetsförmåga i högre åldrar. Även deras benägenhet att arbeta har ökat.

Förändrad demografi med en ökad andel äldre av befolkningen innebär att en sådan utveckling också är nödvändig för att belastningen på välfärden inte ska öka. Utvecklingen kan också underlätta kompetensbristen inom flera sektorer.

Problematisk arbetsmarknad för äldre

Trots den positiva trenden möter personer i åldern 55–64 år¹ en tuffare arbetsmarknad än de i yngre åldrar. Arbetslösheten är visserligen något lägre i åldern 55–64 år än i åldern 16–64 år, men skillnaderna minskar. I forskningen kan det konstateras att det finns en utpräglad åldersdiskriminering på arbetsmarknaden vilket allt annat lika gör det svårare för äldre arbetslösa att komma ut i arbete. Därav är även andelen långtidsarbetslösa högre bland arbetslösa i åldern 55–64 år än i övriga åldrar. Det leder sannolikt även till inlåsnings effekter för de äldre som har ett jobb. På grund av svårigheterna klassas personer i åldern 55–64 år av Arbetsförmedlingen som en av fyra grupper med lägre konkurrensförmåga på arbetsmarknaden².

Förutsättningarna för äldre behöver förbättras

I samband med införandet av Rusta och matcha utökar Arbetsförmedlingen användningen av det statistiska bedömningsstödet. Det säkerställer att ålder är en av många faktorer som tas med i bedömningen av den arbetssökandes avstånd till arbetsmarknaden. Det är viktigt att Arbetsförmedlingen även aktivt arbetar med att lyfta frågan om åldersdiskriminering och ålderism med arbetsgivare för att påverka

¹ I normalfallet är personer fyllda 65 år inte berättigade till stöd eller insatser från Arbetsförmedlingen. Därav är huvudfokus på arbetslösheten i åldern 55–64 år, även om personer över 65 år också har försvårande omständigheter på arbetsmarknaden.

² Till dessa grupper räknas också personer som saknar gymnasial utbildning, personer födda utanför Europa samt personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

attityder. Därtill har arbetsgivarna ett eget ansvar att se till de arbetssökandes kompetens oberoende av ålder.

Starka effekter i kölvattnet av pandemin

Procentuellt sett har de inskrivna arbetslösa i åldern 55–64 år ökat mer än både inskrivna arbetslösa i åldern 16–64 år och någon annan grupp med svag konkurrensförmåga sedan januari 2020. Den procentuella ökningen av långtidsarbetslösa har också varit högre bland de äldre än sett till samtliga arbetslösa. Bland äldre arbetslösa har ökningen relativt sett varit högre bland de med högre utbildningsnivå och de som inte samtidigt tillhör en annan grupp med svag konkurrensförmåga. Det ökar förutsättningar till gruppens återhämtning på arbetsmarknaden, men medför samtidigt ökad konkurrens för de äldre som står längre bort från arbetsmarknaden.

1 Arbetskraftsdeltagandet och sysselsättningen i olika åldersgrupper

Arbetskraften utgörs av de som antingen har ett arbete eller aktivt söker efter arbete. Arbetskraftsdeltagandet som andel av befolkningen varierar mellan olika åldersgrupper. I takt med stigande ålder ökar arbetskraftsdeltagandet enligt SCB:s arbetskraftsundersökning (AKU) upp till åldern 45–54 år för att återigen minska. Den största minskningen sker när många närmar sig genomsnittlig pensionsålder. Därav är skillnaderna stora mellan åldrarna 45–54 år och 55–64 år, men framför allt upp till nästa åldersgrupp 65–74 år. Många påverkas av en utpräglad ålderism i arbetslivet.³ Det finns också en stark norm att gå i pension vid 65 års ålder vilket sannolikt ändrar individens syn på arbetslivet runt denna ålder. En annan faktor är att arbetsförmågan i genomsnitt påverkas negativt i slutet av arbetslivet. Dock är skillnaderna mellan individer stora. Arbetstagare har inte heller rätt att fortsatt vara anställd efter sin 68-årsdag om inte arbetsgivaren så önskar.

Arbetskraftsdeltagandet är förhållandevis lågt även bland ungdomar i åldern 15–24 år då en stor andel studerar. Därtill har ungdomar en lösare förankring till arbetsmarknaden genom mindre utvecklade kontaktnät, mindre erfarenhet och mindre trygga anställningar.

Ur tabellen nedan kan det utläsas arbetskraftsdeltagandet under 2010 var högst i åldrarna 35–44 år, men hade år 2020 förskjutits till åldrarna 45–54 år. Sysselsättningsgraden, andelen sysselsatta av befolkningen, följer samma fördelning mellan olika åldrar som arbetskraftsdeltagandet.

Arbetskraftsdeltagande, sysselsättningsgrad och antal sysselsatta, 2010 och 2020 i olika åldersintervall

Åldersklass	2010			2020		
	Arbetskraftsdeltagande	Sysselsättningsgrad	Antal sysselsatta	Arbetskraftsdeltagande	Sysselsättningsgrad	Antal sysselsatta
15–24 år	51,4	38,6	481	51,9	39,4	455
25–34 år	87,4	80,3	927	87,7	80,2	1 168
35–44 år	92,1	86,7	1 119	92,9	86,9	1 119
45–54 år	89,7	84,7	1 033	93,2	88,4	1 185
55–64 år	74,9	70,6	843	82,6	77,8	935
65–74 år	13,5	13,2	122	18,9	18,6	203
15–74 år	70,5	64,4	4 524	73,3	67,2	5 064

Anm. Både arbetskraftsdeltagandet och sysselsättningsgraden är i procent som andel av befolkningen. Antal sysselsatta anges i tusental.

Källa: SCB (AKU)

Såväl arbetskraftsdeltagandet som sysselsättningsgraden var 2020 nära nivåerna 2010 i åldrarna 15–44 år, oftast något högre. I de äldre åldrarna, 45–74 år, har

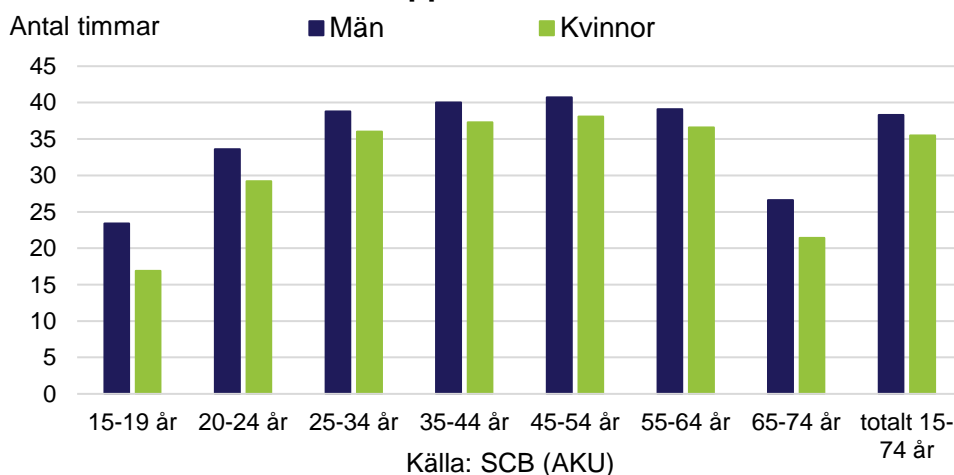
³ Se bland annat SOU 2020:69 *Äldre har aldrig varit yngre – allt fler vill och kan arbeta*

arbetskraftsdeltagandet och sysselsättningsgraden växt kraftigt under perioden. Det är personer i dessa åldrar som har drivit ökningen på den totala nivån i åldern 15–74 år. Ökningarna var särskilt stora i åldrarna 55–64 år och 65–74 år. I det senare fallet har antalet sysselsatta ökat från 122 000 till 203 000 personer. Det motsvarar en procentuell ökning med 67 procent vilket sticker ut från ökningen i någon annan åldersgrupp. Det bör dock noteras att förändringen sker från en låg nivå. Under samma period ökade dessutom befolkningen med 150 000 personer inom denna ålderskategori så till viss del kan sysselsättningsökningen hänföras till en ökad befolkning. I åldrarna 55–64 år och 45–54 år har antalet sysselsatta under perioden ökat mer än befolkningen inom respektive ålderskategori.

1.1 Medelarbetstiden minskar i slutet av arbetslivet

Det finns skillnader mellan olika åldersgrupper även när det kommer till arbetstiden. I åldrar närmare genomsnittlig pensionsålder arbetar en större andel deltid av samma skäl som att arbetskraftsdeltagandet och sysselsättningsgraden är lägre. I åldrarna 55–64 år var den genomsnittliga avtalade arbetstiden enligt AKU 2020 något högre än för hela arbetskraften i åldern 15–74 år och i åldrarna 65–74 år var den betydligt lägre. Även i den yngsta delen av befolkningen arbetar en större andel deltid eftersom många har studier som huvudsaklig sysselsättning.

Överenskommen medelarbetstid per vecka i olika åldrar och uppdelat efter kön år 2020



Medelarbetstiden skiljer sig också mellan könen, där männen i genomsnitt arbetar fler timmar än kvinnor oavsett ålderskategori. Dock har skillnaderna minskat över tid. Sedan 2010 har männens arbetstid minskat i alla ålderskategorier utom i åldern 65–74 år. Bland kvinnorna har den minskat endast i de två yngsta ålderskategorierna. Det är generellt sett inom de högre ålderskategorierna som den största ökningen syns under 2010-talet. Kvinnornas arbetstid har sedan 2010 ökat med flest timmar i de två äldsta ålderskategorierna, 55–64 år och 65–74 år. För männen stod dessa åldersgrupper för den lägsta minskningen respektive den enda ökningen.

Avståndet mellan mäns och kvinnors genomsnittliga arbetstid skiljer sig även mellan ålderskategorier. Det är i de yngsta och allra äldsta ålderskategorierna avstånden mellan könen är som störst. Sedan 2010 är det i åldersspannet 55–64 år som avståndet mellan könen har minskat mest i antal timmar.

1.2 De äldsta består till stor del av egenföretagare

Kvinnor och mäns sektorstillhörighet är ganska skilda i alla åldrar, men det är än tydligare i den äldre delen av den arbetsföra befolkningen. Enligt AKU var det ungefär hälften av alla sysselsatta kvinnor i åldern 55–74 år som arbetade i kommunal eller regional regi år 2020. För män var motsvarande siffra 15 procent. Privat sektor dominerade istället bland männen. Andelen var 78 procent vilket kan ställas i relation till att 42 procent av kvinnorna arbetade inom denna sektor.

Bland de som fyllt 65 år var det enligt AKU betydligt vanligare att vara företagare än i den yngre delen av befolkningen år 2020. Nästan var fjärde sysselsatt kvinna och varannan sysselsatt man drev eget företag. I genomsnitt kan det vara så att de som driver ett eget företag är mer villiga att arbeta länge och därför fortsätter arbeta efter 65-årsdagen i högre utsträckning än anställda. Den som både varit anställd och drivit eget vid sidan av kanske på äldre dagar väljer att avsluta sin anställning men ägnar sig fortsatt åt företagandet. I vissa fall kan personen övergå till att bli konsult men fortsatt göra samma arbete som när den var anställd. De som driver eget företag är sannolikt även mindre påverkade av den ålderism många äldre möter på arbetsmarknaden och kan i högre grad anpassa arbetet efter vilja och förmåga.

Andel anställda och företagare (%) i olika åldrar år 2020

Ålders- klass	Kvinnor		Män	
	Anställda	Företagare	Anställda	Företagare
45–54 år	93,7	6,3	83,8	16,2
55–64 år	92,4	7,6	82,1	17,9
65–74 år	76,2	23,8	51,5	48,5

Källa: SCB (AKU)

De vanligaste näringsgrenarna bland kvinnor fyllda 65 år var, enligt SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS), utbildning respektive hälso- och sjukvård år 2019. Mer än var fjärde sysselsatt kvinna arbetade inom dessa näringsgrenar. Även öppna sociala insatser, vård och omsorg med boende samt jordbruk, skogsbruk och fiske var vanliga näringsgrenar. Bland männen stack jordbruk, skogsbruk och fiske ut som den största näringsgrenen. Drygt 17 procent av de sysselsatta männen arbetade inom denna näringsgren. Byggverksamhet, transport och magasinering samt utbildning var andra vanliga näringsgrenar.

Bland de över 65 år var det år 2019 störst andel egenföretagare inom jordbruk, skogsbruk och fiske enligt RAMS. I denna näringsgren var över 95 procent

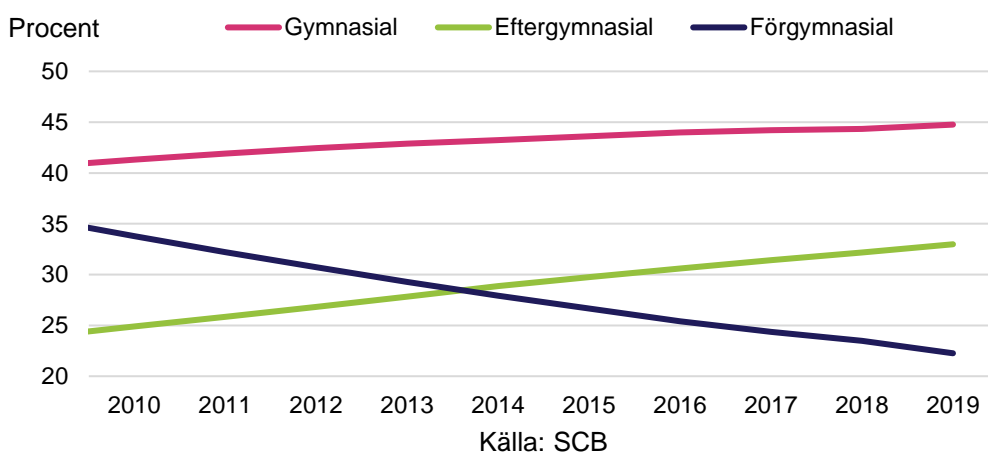
egenföretagare, både bland män och kvinnor. Eftersom denna näringsgren var dominerande bland männen är det också en del av förklaringen till varför män i högre grad är företagare än kvinnor. En annan är att det inom de kvinnodominerande näringsgrenarna är relativt få företagare. I övrigt är det olika typer av konsultverksamheter som till stor del består av egenföretagare.

2 Allt fler äldre är i sysselsättning

Sysselsättningen enligt AKU har fortsatt att växa i de äldre åldersgrupperna 55–64 år och 65–74 år, både i antal och som andel av befolkningen. Befolkningsökningen i åldersgrupperna driver en del av utvecklingen i antal, men det är främst ett ökat deltagande i arbetskraften och en ökad benägenhet att arbeta i dessa åldersgrupper som driver ökningen av antalet sysselsatta. Den tydligt ökade sysselsättningsgraden visar att sysselsättningsökningen relativt sett har varit högre än befolkningsökningen.

En förklaring till den positiva utvecklingen är höjd genomsnittlig utbildningsnivå i äldre åldrar. Gymnasial utbildning är den enskilt viktigaste faktorn till varaktig etablering på arbetsmarknaden. Under perioden 2010–2020 har andelen med endast förgymnasial utbildning blivit lägre i åldern 55–64 år än totalt i åldern 16–74 år. Under 2020 var andelen med gymnasial utbildning högre i åldern 55–64 år och andelen med eftergymnasial utbildning något lägre än i åldern 16–74 år. I åldersgruppen 65–74 år var den generella utbildningsnivån år 2020 något lägre, men den har ökat betydligt snabbare sedan 2010 än i övriga åldersgrupper. I denna åldersgrupp har andelen med eftergymnasial utbildning ökat mest. Denna andel har under perioden blivit högre än andelen med endast förgymnasial utbildning. Även andelen med gymnasial utbildning har ökat.

Andelar med olika utbildningsnivå, 65-74 år



En annan förklaring till den positiva utvecklingen är den långa trenden med ökad medellivslängd tillsammans med förbättrad genomsnittlig hälsa och arbetsförmåga i högre åldrar. Trenden kommer sannolikt att bidra till fortsatt ökad sysselsättning bland äldre även framöver, allt annat lika. Faktumet att det 2020 var högst sysselsättningsgrad i åldrarna 45–54 år, istället för 35–44 år som tidigare, indikerar att det framtida inflödet till åldrarna 55–74 år kommer bestå av personer som i hög utsträckning är sysselsatta och vill arbeta. Det ger också anledning att anta en fortsatt växande sysselsättning i högre åldrar framöver.

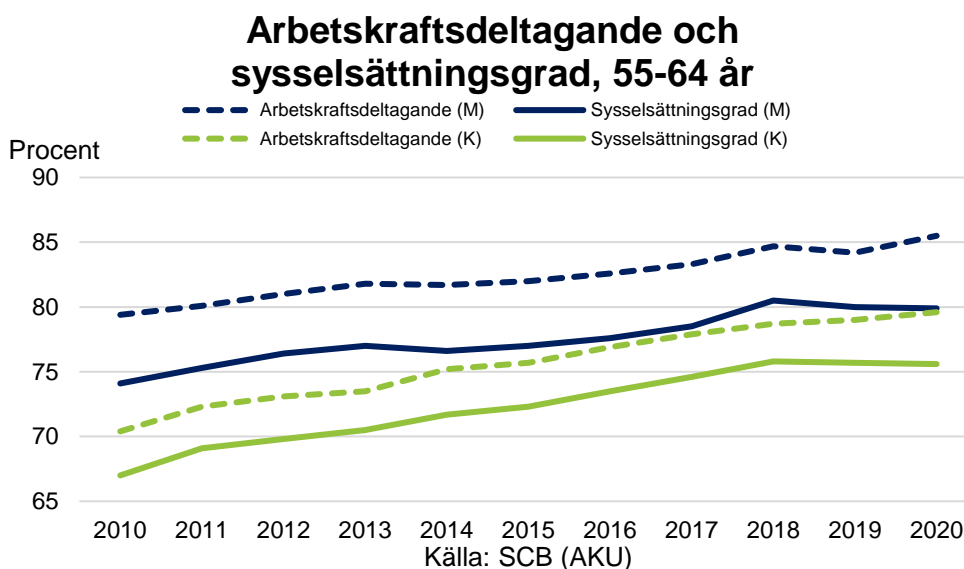
Det är den äldre delen av befolkningen i arbetsför ålder som står för de tydliga ökningarna under perioden, medan den yngre delen i de flesta fall ligger strax över de

nivåer som gällde tio år tidigare. Sysselsättningsgraden och arbetskraftsdeltagandet i åldern 65–74 år verkar dessutom vara förhållandevis okänsliga för konjunktursvängningar. Såväl under finanskrisen i slutet av 00-talet som mellan 2019 och 2020 steg båda dessa variabler varje enskilt år.

2.1 Gapet mellan kvinnor och män minskar

Arbetskraftsdeltagandet och sysselsättningsgraden i den äldre delen av befolkningen är, liksom för befolkningen i helhet, lägre för kvinnor än för män enligt AKU. Trenden under det senaste decenniet är att avstånden mellan könen minskar. Kvinnors arbetskraftsdeltagande och sysselsättningsgrad har ökat i högre takt än för männen.

I åldrarna 55–64 år har skillnaden i sysselsättningsgrad mellan könen minskat med nästan tre procentenheter under perioden 2010–2020. Efter en lång period av stigande sysselsättningsgrad mattades ökningen av och övergick till en svag minskning för både män och kvinnor i samband med konjunkturavmattningen 2019 och pandemin 2020. Kvinnornas arbetskraftsdeltagande har ökat varje enskilt år under perioden.

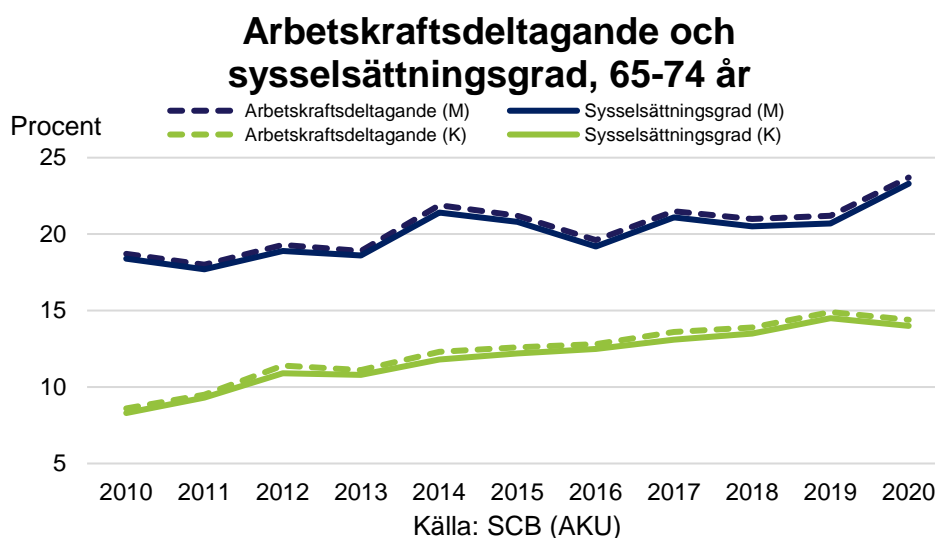


Även i åldrarna 65–74 år var trenden länge att skillnaderna mellan könen minskade. Fram till och med 2019 stod kvinnorna för en tydligare och mer stabil ökning än männen, men under pandemin år 2020 bröts mönstret. År 2020 ökade sysselsättningsgraden förhållandevis mycket för männen samtidigt som den minskade något för kvinnorna. Mellan 2010 och 2019 minskade gapet mellan män och kvinnor med drygt fyra procentenheter. Om den jämförelsen förlängs till 2020 minskade gapet endast med drygt en procentenhet.

En förklaring till att kvinnornas sysselsättningsgrad påverkades mer än männens kan vara att de i högre utsträckning arbetar inom vård och omsorg och var därför mer exponerade för smittorisk och en ökad arbetsbelastning. Just i ålderskategorin 65–74

år kan smittorisken haft en stor betydelse då individerna antingen var i, eller väldigt nära, för vad Folkhälsomyndigheten under pandemin har betraktat som en riskgrupp. Det kan ha lett till att många kvinnor lämnade arbetskraften.

Arbetskraftsdeltagandet har i åldrarna 65–74 år utvecklats närmast identisk med sysselsättningsutvecklingen. I denna ålderskategori utgörs arbetskraften nästan uteslutande av de som är sysselsatta.



2.2 Risk för ökad försörjningsbörda

Den förändrade demografin med en större andel äldre personer av befolkningen medför, allt annat lika, att belastningen på välfärden ökar över tid. Det skapar ett behov av ökad sysselsättning och är ett starkt skäl till att i högre utsträckning ta vara på den äldre delen av befolkningen i arbetsför ålder på arbetsmarknaden framöver. Försörjningsbördan är ett vanligt sätt att mäta belastningen på välfärden där totalbefolkningen sätts i relation till antalet förvärsarbetande⁴ i åldern 16–74 år. En ökad försörjningsbörda betyder att varje förvärsarbetande behöver försörja fler personer än tidigare. För att försörjningsbördan inte ska öka behöver de sysselsatta öka i åtminstone samma takt som hela befolkningen.⁵

Sedan 2004 har försörjningsbördan varierat mellan 2,0 och 2,2. Med andra ord behöver varje förvärsarbetande försörja strax över två personer. I takt med ett ökat antal förvärsarbetande har försörjningsbördan minskat sedan finanskrisen 2009. Under 2019, som är det år RAMS sträcker sig till, var förvärsintensiteten⁶ högre än något annat år i diagrammet nedan. Utan ökad förvärsintensitet skulle den demografiska utvecklingen istället medföra en ökad försörjningsbörda under hela 2010-talet.

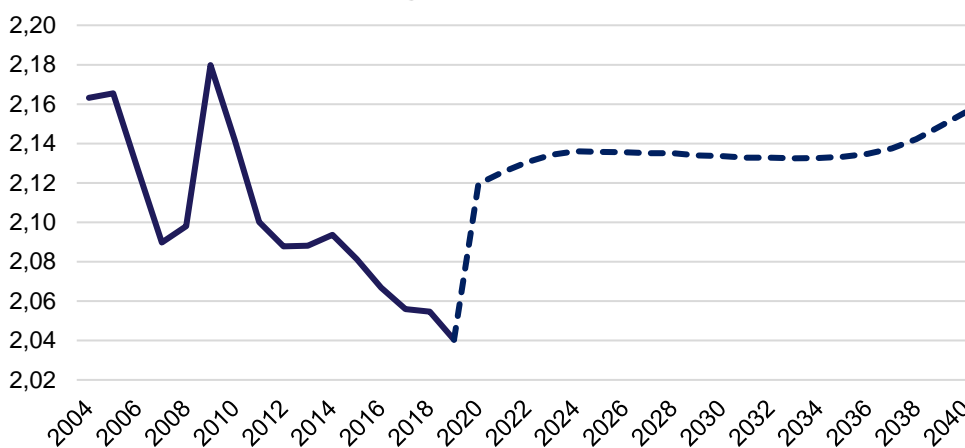
⁴ Med förvärsarbetande menas de som har en sysselsättning enligt den registerbaserade arbetskraften (RAMS)

⁵ Läs mer om försörjningsbördan i rapporten *Omvärldsrappport 2021 – Digitalisering, demografi och arbetsmarknadspolitik*, Arbetsförmedlingen analys 2021:4.

⁶ Förvärsintensiteten avser andelen förvärsarbetande av befolkningen i arbetsför ålder i RAMS likt sysselsättningsgraden utgör de sysselsattas andel av befolkningen i arbetsför ålder i AKU.

Den streckade linjen är en framskrivning av försörjningsbördan till 2040 om befolkningen utvecklas i enlighet med SCB:s framskrivningar samt om förvärvsintensiteten framöver är densamma som genomsnittet under 2010-talet. Den initiala ökningen 2020 är driven av att förvärvsintensiteten i genomsnitt under 2010-talet var två procentenheter lägre än under 2019. Ökningen visar måttets känslighet för ändrad förvärvsintensitet. Pandemins effekter på arbetsmarknaden medför att minskad förvärvsintensitet mellan 2019 och 2020 också är rimlig att anta. Efter 2020 kan all förändring hänföras till den förväntade demografiska utvecklingen. Med dessa antaganden ökar försörjningsbördan 0,04 enheter under perioden 2020–2040.

Försörjningsbördan 2004-2040



Källor: Arbetsförmedlingen och SCB (RAMS)

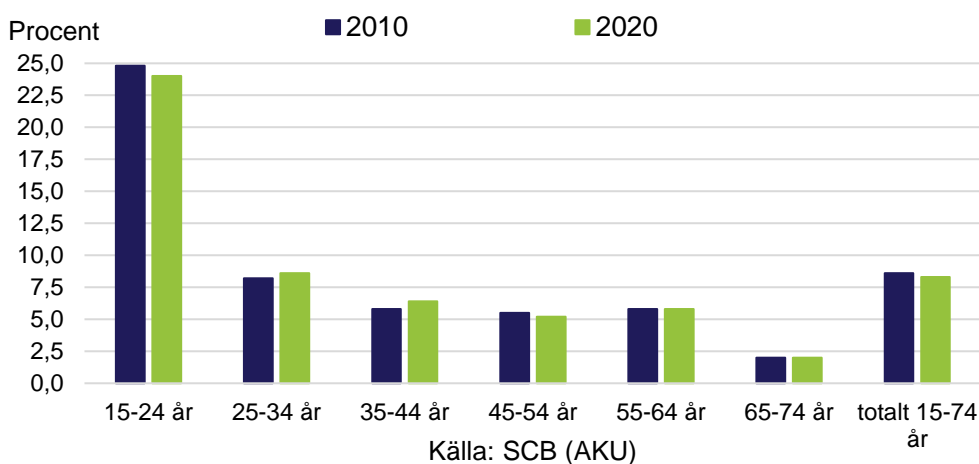
Anm. Streckad linje fr.o.m. 2020 är framskrivning med konstant förvärvsintensitet (genomsnittet 2010-2019) och befolkningsutvecklingen enligt SCB: framskrivning.

Att endast följa försörjningsbördans utveckling är inte tillräckligt för att mäta förändrad belastning på välfärden. Produktivitetstillväxt medför att varje person kan åstadkomma mer under sin arbetstid och möjliggör därmed en minskad belastning på välfärden för en given nivå av försörjningsbörda. Produktiviteten kan exempelvis öka genom teknologisk utveckling eller ökad utbildningsnivå. Försörjningsbördan säger inte heller något om den genomsnittliga arbetstiden hos de förvärvsarbetande.

3 Arbetslösheten i äldre åldersgrupper

Ett resultat av att såväl arbetskraftsdeltagandet som sysselsättningsgraden varierar mellan åldersgrupper är att också arbetslöshetsnivån⁷ gör det. I åldern 55–64 år var arbetslöshetsnivån enligt AKU lägre än totalt i åldern 15–74 år och i åldern 65–74 år är den väsentligt lägre år 2020. I den äldsta åldersgruppen är det till stor del de som har ett arbete som tillhör arbetskraften, därav den låga nivån av arbetslöshet. Omvänt så är arbetslöshetsnivån bland ungdomar i åldern 15–24 år betydligt högre än i övriga arbetskraften och i regel också mer konjunkturkänslig.

Arbetslöshetsnivå i olika åldrar



Trots den positiva utvecklingen av arbetskraftsdeltagande och sysselsättningsgrad bland äldre finns det försvårande omständigheter på arbetsmarknaden för denna grupp. Den genomsnittliga tiden i arbetslöshet skiljer sig åt mellan åldersgrupper och personer i åldern 55–64 år sticker ut med längre genomsnittliga tider i arbetslöshet både i AKU och Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik. Det är mer ovanligt att en person i denna ålder drabbas av arbetslöshet, men om den gör det är chanserna att finna ett nytt arbete i genomsnitt lägre än för resterande arbetslösa. Av denna anledning tillhör personer i åldern 55–64 år en av Arbetsförmedlingens fyra grupper av arbetslösa med svag konkurrensförmåga.⁸ Då personer fylla 65 år i regel inte har rätt till stöd av Arbetsförmedlingen redovisar Arbetsförmedlingen inte några siffror i högre åldrar än 55–64 år.

3.1 Inskrivna arbetslösa, 55–64 år

Även bland de inskrivna arbetslösa hos Arbetsförmedlingen är arbetslöshetsnivån⁹ lägre för de i åldern 55–64 år än totalt sett i åldern 16–64 år. Trenden de senaste åren går dock mot en minskad skillnad och den är nu mindre än någon gång tidigare. De högre genomsnittliga tiderna utan arbete bland äldre talar för en fortsatt svagare

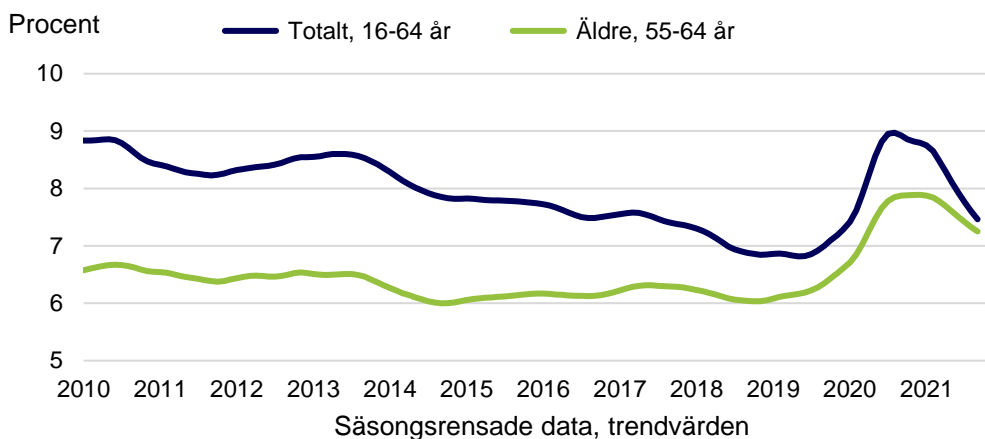
⁷ Som andel av arbetskraften i respektive kategori.

⁸ Till dessa grupper räknas också personer som saknar gymnasial utbildning, personer födda utanför Europa samt personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

⁹ Inskrivna arbetslösa hos Arbetsförmedlingen som andel av den registerbaserade arbetskraften.

återhämtning efter pandemin bland äldre än totalt sett. Det kan leda till ett trendskifte med högre arbetslöshetsnivå i åldern 55–64 år än i åldern 16–64 år.

Arbetslöshet som andel av registerbaserade arbetskraften

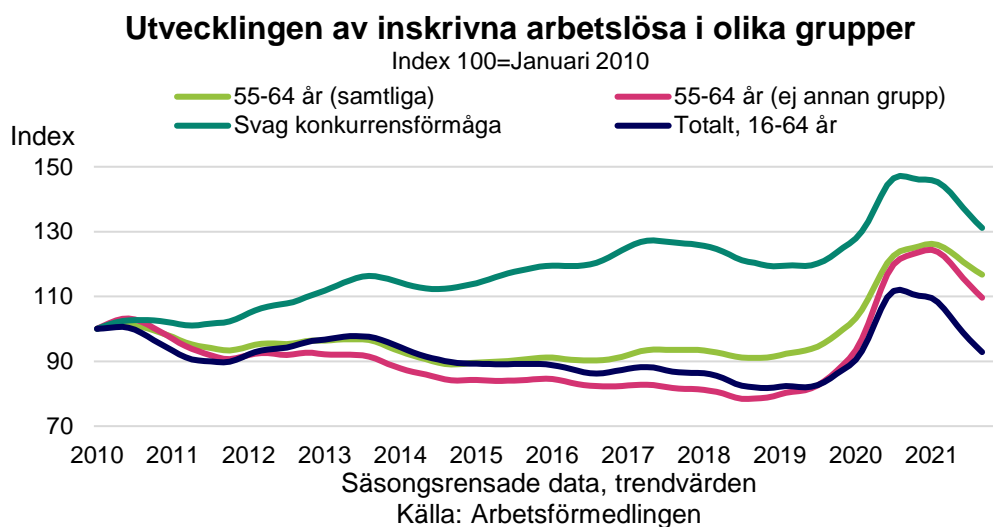


I diagrammet nedan kan det utläsas att antalet inskrivna arbetslösa i åldern 55–64 år sedan januari 2010 utvecklades i paritet med totala antalet inskrivna arbetslösa till 2015, men därefter har utvecklingen varit något sämre för de äldre. Ökningen av de äldre arbetslösa har dock varit lägre än för hela gruppen av personer med svag konkurrensförmåga sedan januari 2010. Oftast är arbetslösa med svag konkurrensförmåga en kombination av flera grupper. Ökningen av äldre arbetslösa skulle således kunna förklaras av ändrad sammansättning av övriga grupper med svag konkurrensförmåga. Under perioden 2010–2020 har andelen arbetslösa i åldern 55–64 år som också var födda utanför Europa ökat från 9 till 31 procent. Andelen med endast förgymnasial utbildning har minskat från 39 till 30 procent och andelen funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga var 24 procent båda åren.

Ett sätt att bättre isolera effekten just av att vara äldre på arbetsmarknaden är att följa utvecklingen för de äldre arbetslösa som inte samtidigt tillhör någon annan grupp med lägre konkurrensförmåga. Det bör dock noteras att sammansättningen av kvalifikationer, meriter och kompetenser likväl kan ha ändrats inom denna grupp. Inskrivna arbetslösa i åldersgruppen 55–64 år, som inte samtidigt tillhör någon annan grupp med svag konkurrensförmåga, har under perioden minskat från 42 till 40 procent som andel av samtliga inskrivna arbetslösa i åldern 55–64 år. Effekterna av pandemin påverkade sammansättningen mycket så i sammanhanget är det även värt att notera att andelen var 37 procent år 2019.

De inskrivna arbetslösa som endast tillhörde gruppen i åldern 55–64 år, och inte någon annan grupp med svag konkurrensförmåga, har haft en mer gynnsam utveckling än samtliga inskrivna arbetslösa i åldern 55–64 år. Det är egentligen inte så förvånande eftersom den första gruppen av äldre har färre försvårade omständigheter än jämförelsegruppen. Därav bör de som endast tillhör gruppen 55–64 år även jämföras med det totala antalet arbetslösa i åldern 16–64 år. Fram till 2019 var utvecklingen mer gynnsam för de som endast var äldre än för det totala

antalet arbetslösa, men effekterna av konjunkturavmattningen och pandemin ledde till en snabbare ökning av inskrivna arbetslösa i denna grupp än för det totala antalet.



Att ålder är en avgörande faktor på arbetsmarknaden blir än mer tydligt sett till andelen av de arbetslösa som återgår till arbete¹⁰. Ur tabellen nedan kan det utläsas att andelen arbetslösa som återgick till arbete år 2020 var lägre i åldern 55–64 år jämfört med 45–54 år oavsett om statistiken delas upp efter födelseland, utbildningsnivå eller om arbetsförmågan är nedsatt på grund av funktionshinder. Även andelen långtidsarbetslösa var högre i den äldsta gruppen i samtliga skärningar.

Andel arbetslösa som övergår till arbete samt långtidsarbetslösa år 2020

Kategori	Andel arbetslösa som övergår till arbete (%)		Andel långtidsarbetslösa (%)	
	55–64 år	45–54 år	55–64 år	45–54 år
Totalt	3,7	4,6	50,6	45,4
Inrikes födda	4,6	6,2	43,3	36,0
Utrikes födda	2,6	3,3	59,6	52,6
Födda utanför Europa	2,2	3,0	62,9	55,5
Förgymnasial utb.	2,9	3,1	56,5	55,2
Gymnasial utb.	4,0	5,1	49,1	42,6
Eftergymnasial utb.	4,1	5,5	46,9	39,1
Funktionshindrad	3,1	3,8	69,5	65,3

Källa: Arbetsförmedlingen

3.2 Hög långtidsarbetslöshet bland 55–64 åringar

Ökad långtidsarbetslöshet har blivit ett växande problem på arbetsmarknaden. Antalet långtidsarbetslösa ökade som en konsekvens av finanskrisen 2008–2009

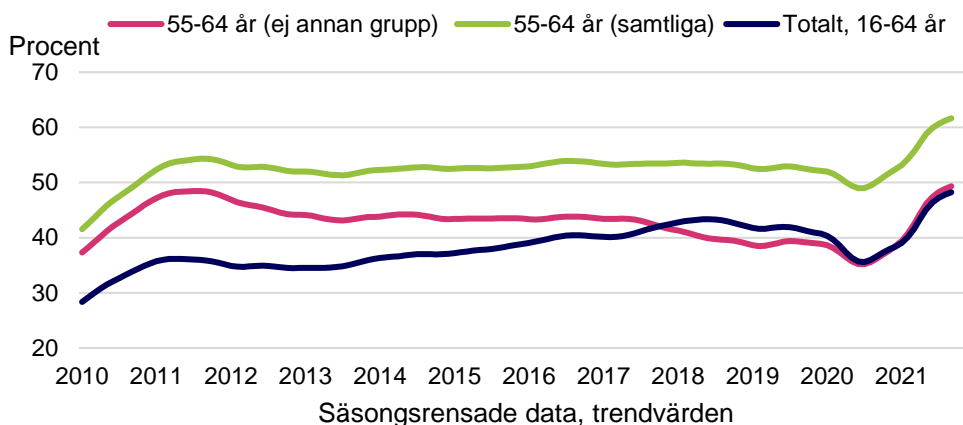
¹⁰ Andel till arbete beräknas utifrån antalet inskrivna arbetslösa som går till arbete under innevarande månad dividerat med summan av inskrivna arbetslösa föregående månad och antalet nyinskrivna arbetslösa innevarande månad.

utan en efterföljande minskning. I spåren av konjunkturavmattningen 2019 och pandemin har antalet åter börjat öka. En förklaring till den ökade långtidsarbetslösheten är att arbetslösa i grupper med svag konkurrensförmåga procentuellt sett har ökat mer än det totala antalet arbetslösa. Utvecklingen är således både strukturell och konjunkturrell.

Den initiala effekten av pandemin var att inflödet av nyinskrivna arbetslösa växte snabbt, både bland äldre och i hela arbetskraften. Det medförde minskade andelar långtidsarbetslösa¹¹ bland de inskrivna arbetslösa i respektive ålderskategori. Med tiden har tiden utan arbete ökat för många vilket har medfört tydliga ökningarna av andelen långtidsarbetslösa.

Att personer i åldern 55–64 år i genomsnitt genomgår längre tider utan arbete visar sig i den förhållandevis höga andelen långtidsarbetslösa för gruppen. Andelen är tydligt högre för äldre än i åldern 16–64 år. Skillnaderna har minskat något under den senaste tioårsperioden, men inte till den grad att de väntas minska tydligt i närtid. Mönstret syns även bland andelen arbetslösa med längre tider utan arbete än 24 månader. I åldern 55–64 år var den andelen 39 procent i september 2021, att jämföra med 25 procent i åldern 16–64 år. De långtidsarbetslösa står oftast längre bak i jobbkön. I takt med att många av de med kortare tider utan arbete återgår till arbete fortsätter andelen långtidsarbetslösa att öka, så väl bland de äldre som bland samtliga arbetslösa.

Arbetslösa utan arbete i mer än 12 månader som andel av samtliga inskrivna arbetslösa



Källa: Arbetsförmedlingen

För de arbetslösa som är 55–64 år, och inte tillhör någon annan grupp med svagare konkurrensförmåga, ser utvecklingen mer positiv ut. Andelen långtidsarbetslösa inom denna grupp minskade trendmässigt under nästan tio år fram till dess att pandemins effekter medförde ökad långtidsarbetslöshet på bred front. Periodvis var andelen långtidsarbetslösa lägre i denna grupp än för det totala antalet inskrivna arbetslösa i åldern 16–64 år. I september 2021 var andelen något över den för det totala antalet inskrivna arbetslösa.

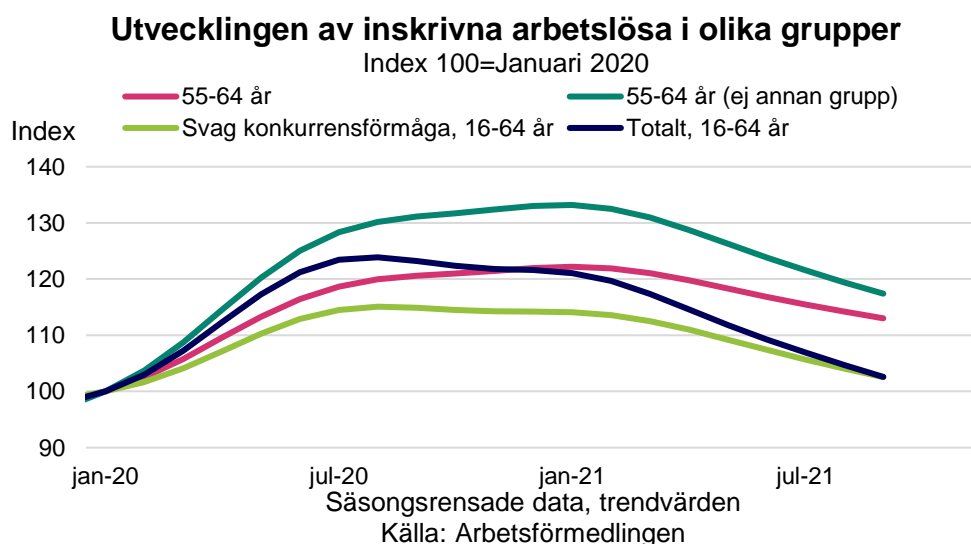
¹¹ Enligt Arbetsförmedlingens definition är det personer som har varit utan arbete i åtminstone 12 månader

Faktumet att andelen långtidsarbetslösa bland de som endast tillhör gruppen 55–64 år nu ligger i nivå med den för de totala antalet arbetslösa kan vara en konsekvens av ökad utbildningsnivå inom åldersgruppen. Det kan också vara en indikation på att synen på äldre på arbetsmarknaden har förbättrats och att arbetsgivare kan ha blivit bättre på att ta vara på den äldre delen av arbetskraften. Därav kan äldres konkurrensförmåga på arbetsmarknaden ha blivit starkare. Dock bör det noteras att utvecklingen ser snarlik ut för det som inte tillhör någon grupp med svag konkurrensförmåga i åldersgruppen 16–64 år.

3.3 Ökande arbetslöshet i åldern 55–64 år under pandemin

Mätt i procentuell ökning av inskrivna arbetslösa sedan januari 2020 har personer i åldern 55–64 år drabbats hårdare under pandemin än samtliga arbetslösa i åldern 16–64 år. I mitten av 2020 hade antalet inskrivna arbetslösa nått sin topp i åldern 16–64 år, men först i början av 2021 hade toppen nåtts i åldern 55–64 år. Den höga andelen långtidsarbetslösa bland äldre i kombination med ökad konkurrens bland de arbetssökande medför dessutom att återhämtningen har varit långsammare för denna grupp. Arbetslösa i åldern 55–64 år har också ökat mer procentuellt sett än någon annan grupp med svagare konkurrensförmåga. Till stor del kan dock den jämförelsevis positiva utvecklingen för övriga grupper med svag konkurrensförmåga förklaras av att de redan före pandemin i stor utsträckning var arbetslösa.

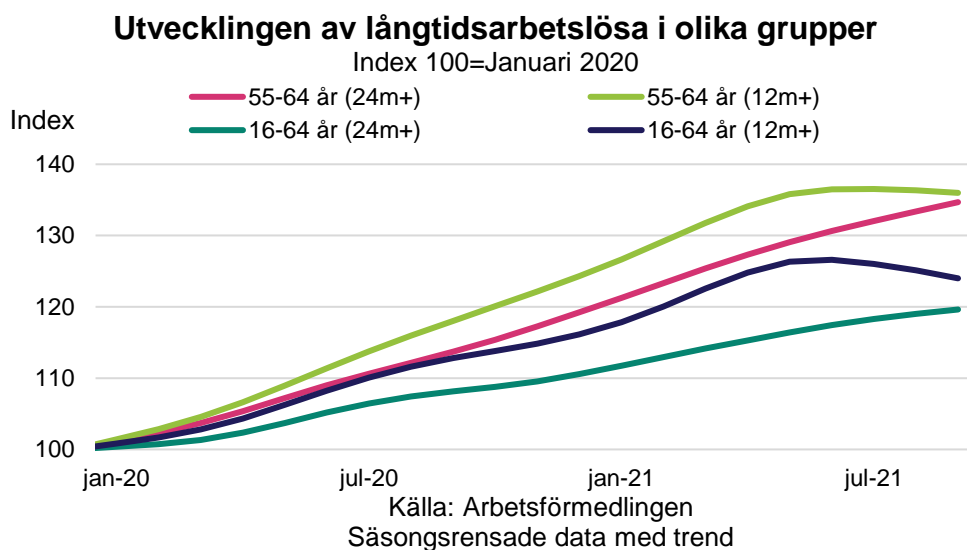
Inom gruppen arbetslösa i åldern 55–64 år, är det bland de som inte samtidigt tillhör någon annan grupp av arbetslösa med svag konkurrensförmåga, som de inskrivna arbetslösa procentuellt sett har ökat mest. Eftersom dessa personer har färre försvårande omständigheter på arbetsmarknaden än övriga arbetslösa äldre har de dock bättre förutsättningar för återhämtning, vilket också syns såhär långt i återhämtningsfasen.



Att det är de äldre arbetssökande med starkare ställning på arbetsmarknaden som har drabbats hårdare i form av ökad arbetslöshet blir också tydligt när gruppen delas upp efter utbildningsnivå. I procentuella termer har ökningen av inskrivna arbetslösa

sedan januari 2020 varit högre för de äldre med gymnasial och eftergymnasial utbildningsnivå än för de med endast förgymnasial nivå. De äldre med högre utbildning har dock återhämtat sig snabbare och därav har skillnaderna minskat mellan äldre arbetslösa med olika utbildningsnivå de senaste månaderna. Även om antalet arbetslösa äldre som samtidigt tillhör en annan grupp med svagare konkurrensförmåga har ökat mindre relativt sett, har situationen blivit svårare för gruppen i och med den ökade konkurrensen på arbetsmarknaden. De konkurrerar nu inte bara med fler personer om jobben utan också med personer som har en starkare ställning på arbetsmarknaden.

Sedan tidigare var det andelen långtidsarbetslösa som stack ut bland äldre arbetslösa i jämförelse med resterande arbetslösa. Denna skillnad har förstärkts under pandemin då den procentuella ökningen av arbetslösa äldre med mer än 12 månader utan arbete har varit högre än den i åldern 16–64 år sedan januari 2020. Det gäller även för tid utan arbete mer än 24 månader. Den procentuella ökningen har för äldre arbetslösa med mer än 24 månader utan arbete till och med varit högre än den för arbetslösa som varit utan arbete i mer än 12 månader i åldern 16–64 år. Under de senaste månaderna har ökningen av de utan arbete i mer än 12 månader planat ut i båda åldersgrupperna. Dessvärre fortsätter ökningen av arbetslösa som varit utan arbete i mer än 24 månader i båda grupperna.



Ökade skillnader i långtidsarbetslöshet mellan äldre och yngre åldrar av arbetslösa medför att återhämtningen väntas vara mer utdragen för äldre i återhämtningsfasen på arbetsmarknaden. Skillnaderna i arbetslöshetsnivå väntas således fortsatt minska mellan åldrarna 55–64 år och 16–64 år. Det som talar för en förhållandevis snabb återhämtning bland äldre arbetslösa är att det i högre grad är personer med minst förgymnasial utbildning som har blivit arbetslösa. Dock gäller det även sett till samtliga åldrar. Därav innebär inte det nödvändigtvis att skillnaderna i arbetslöshetsnivå mellan äldre och yngre påverkas.

3.4 Regionala skillnader

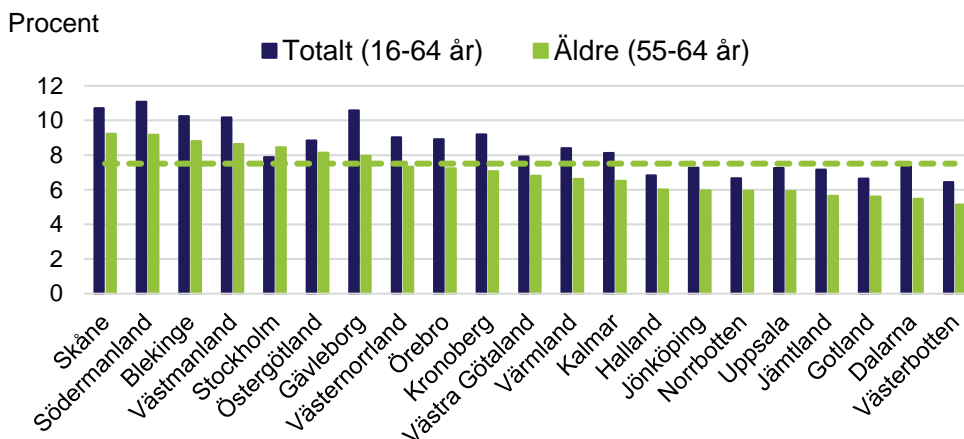
I stora drag kan man säga att i de län där arbetslöshetsnivån är hög för hela arbetskraften i åldrarna 16–64 år, är den också hög i den äldre åldersgruppen 55–64 år. I alla län utom ett var arbetslöshetsnivån år 2020 lägre bland de äldre än i hela arbetskraften. Stockholms län var undantaget där det motsatta gällde.

Skåne, Södermanland och Blekinge var de län där arbetslösheten var högst bland de äldre. Även i Stockholms län var den högre än riksgenomsnittet. Att både Stockholm och Skåne län ligger i topp indikerar att situationen på arbetsmarknaden är något mer allvarlig i storstadsregionerna än i övriga delar av landet för de äldre. Dock bör det noteras att arbetslösheten i allmänhet är hög i Skåne vilket till stor del förklarar den höga arbetslöshetsnivån även bland äldre och i Västra Götalands län var nivån bland äldre något lägre än riksgenomsnittet år 2020.

Arbetslöshetsnivån bland de äldre var lägst i Västerbotten, Dalarna och Gotland. I dessa län var även den totala nivån av arbetslöshet förhållandevis låg. Även skillnaden i nivå mellan de äldre och hela arbetskraften varierar mellan länen. Skillnaderna var som störst i Gävleborg, Kronoberg och Södermanland medan de var lägst i Stockholm, Östergötland och Norrbotten. Variationen mellan kommuner inom länen är betydligt större än den mellan olika län.

Arbetslöshetsnivå som andel av arbetskraften år 2020

Streckad linje=Arbetslöshetsnivån bland äldre i hela riket



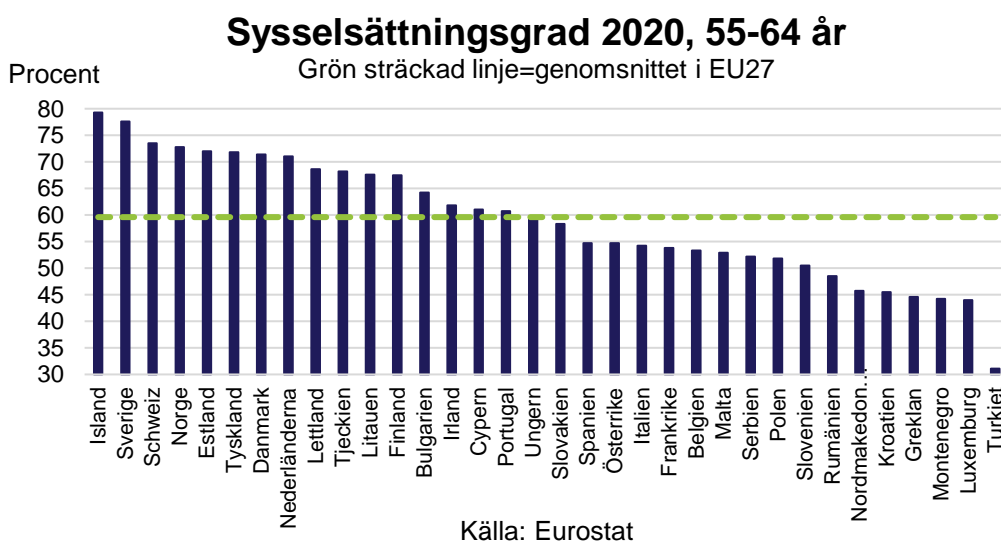
Källa: Arbetsförmedlingen

4 Internationell utblick

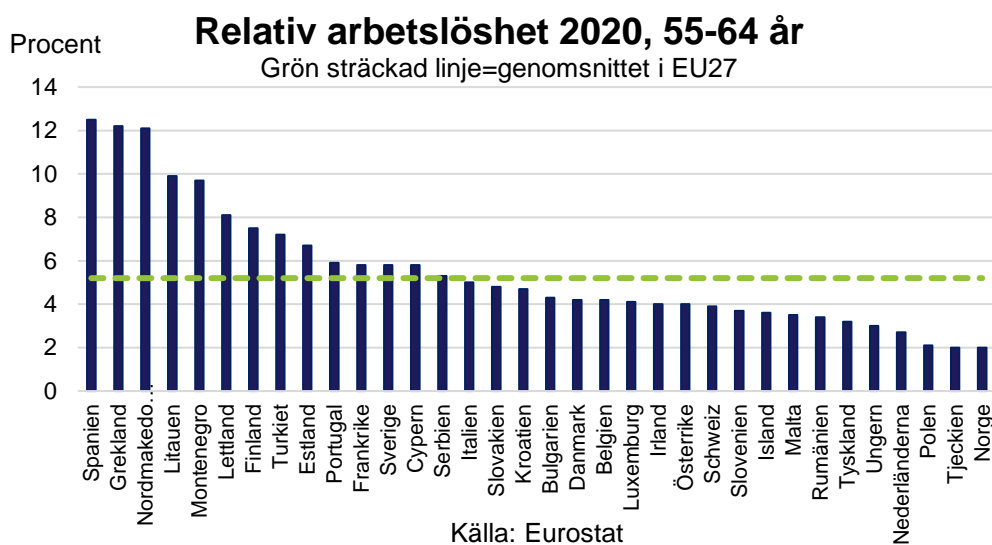
Ur ett internationellt perspektiv är bilden av svensk arbetsmarknad tudelad. Sett till hela befolkningen i åldern 15–74 år är sysselsättningsgraden hög jämfört med andra europeiska länder och har varit det under en lång tid. Till stor del förklaras det av att kvinnor arbetar i betydligt högre utsträckning än i de flesta andra länder. När det i samma åldersgrupp kommer till den relativa arbetslösheten, det vill säga de arbetslösas andel av arbetskraften, är den högre än genomsnittet i EU. Det är alltså en osedvanligt stor andel av befolkningen som har ett arbete, men samtidigt är det många av de som vill arbeta som inte hittar ett arbete.

Till stor del förklaras den höga arbetslösheten av att många vill arbeta och därför tillhör arbetskraften. Den höga benägenheten att vilja arbeta i Sverige är egentligen bra, men visar sig i hög relativ arbetslöshet. I andra länder är det fler som inte tillhör arbetskraften, men det visar sig i en lägre relativ arbetslöshet. Anledningen till lägre arbetskraftsdeltagande kan vara att fler pensionerar sig tidigt och att personer utan arbete i högre utsträckning ger upp och slutar söka efter nytt arbete. Att arbetslösheten är förhållandevis hög i Sverige är dock inte oproblematisk. Det är en indikation på utanförskap och tyder på matchningsproblem mellan arbetsgivare och arbetssökande.

I åldrarna 55–64 år är bilden av svensk arbetsmarknad än ljusare även om samma fenomen kvarstår med hög sysselsättningsgrad i kombination med hög arbetslöshet. Under 2020 var sysselsättningsgraden näst högst av alla länder som Eurostat visar siffror för, vilket också var fallet 2010. Bara Island hade en högre sysselsättningsgrad 2020 och avståndet ner till genomsnittet i EU var hela 18 procentenheter. Sysselsättningsgraden är hög både bland kvinnor och män, men framförallt bland kvinnor som hade den högsta nivån av alla länder 2020. I åldersgruppen 65–74 år är sysselsättningsgraden i Sverige femte högst i Europa, vilket är samma position som för hela befolkningen i åldern 15–74 år. Under de senaste åren har Sveriges position i förhållande till andra länders 65–74 åringar ökat från att 2010 vara elfte högst i Europa.



Även när det kommer till arbetslösheten är Sveriges position gentemot andra europeiska länder något bättre i åldern 55–64 år. Den var trettonde högst i Europa 2020, strax över genomsnittet i EU. Det kan jämföras med nionde högst arbetslöshet i hela befolkningen 15–74 år. Utvecklingen över tid har dock varit ogynnsam i båda åldersgrupperna. År 2010 var arbetslösheten i Sverige under genomsnittet i EU för båda åldersgrupperna. I åldern 65–74 år är det svårare att jämföra arbetslöshetsnivån mellan länder eftersom många länder saknar data. Arbetslösheten i Sverige har i denna åldersgrupp gått från att vara över genomsnittet i EU 2010 till att 2020 vara strax under genomsnittet.



5 Slutsatser

Arbetsmarknadssituationen för äldre avgörs av utbudet och efterfrågan på arbetskraft liksom matchningen mellan arbetssökande och arbetsgivare. Efterfrågan påverkas bland annat av den förväntade kostnaden av att anställa en person samt kvalifikationerna hos den arbetssökande. Åldersdiskriminering, som sker oberoende av den arbetssökandes kvalifikationer, påverkar efterfrågan på äldre arbetskraft negativt. Utbudet på arbetskraft, det vill säga de som deltar i arbetskraften, kan också påverkas negativt av åldersdiskriminering. Andra faktorer som påverkar utbudet är personens hälsa, incitament till arbete och sociala normer. Arbetsförmedlingen har en viktig roll i matchningen men kan även påverka utbudet och efterfrågan på äldre arbetskraft genom att motverka åldersdiskriminering och ålderism på arbetsmarknaden.

5.1 Orsaker till högre aktivitet bland äldre på arbetsmarknaden

Samtidigt som äldre arbetslösa tillhör en grupp med svagare konkurrensförmåga på arbetsmarknaden har såväl arbetskraftsdeltagande som sysselsättningsgrad i äldre åldrar ökat trendmässigt under många år. Den mest grundläggande orsaken till att fler kan arbeta högre upp i åldrarna är att hälsan har förbättrats längre upp i åren under många decennier. Det gör att många äldre idag har en bättre förmåga att arbeta än tidigare generationer. De har i lägre grad fysiskt krävande arbeten vilket ytterligare stärker deras genomsnittliga förmåga att arbeta högre upp i åldrarna. Gruppen äldre är dock en heterogen grupp där förutsättningarna till ett långt arbetsliv varierar mellan individer och yrken.

Medellivslängden har ökat under lång tid vilket gör att om inte personer arbetar längre upp i åldrarna kommer arbetslivet att utgöra en allt mindre andel av livet. Då storleken på pensionen avgörs av den sammanlagda livsinkomsten, istället för slutlönen, finns det incitament att arbeta längre när också tiden i pension blir längre.

Äldre är mer utbildade idag än tidigare generationer vilket också gör dem mer attraktiva på arbetsmarknaden. Gymnasieexamen är den enskilt viktigaste faktorn för varaktig etablering på arbetsmarknaden. De senaste tio åren har andelen med endast förgymnasial utbildning minskat snabbare bland äldre än för befolkningen i arbetsför ålder som helhet, särskilt i åldersgruppen 65–74 år. Många vill inte heller sluta arbeta eftersom jobbet skapar en känsla av mening och ett socialt sammanhang. Inom många yrken råder det stor brist på arbetskraft och äldre personer utgör i många fall en stor del i att lindra den. Yrken inom vård och omsorg samt utbildning är några av de mest tydliga exemplen.

De senaste åren har det tagits en rad olika beslut som förbättrar personers möjligheter och rättigheter att arbeta längre. I lagen om anställningsskydd (LAS) höjdes år 2020 högsta åldern för hur länge en anställd har rätt att arbeta från 67 till 68 år och under 2023 kommer den att höjas till 69 år. År 2026 planeras ett införande av en riktålder för pension som är kopplad till den genomsnittliga medellivslängden.

Den är tänkt att justera olika pensionsrelaterade åldersgränser. Förändringar av detta slag påverkar sannolikt även attityden till äldre i arbetslivet positivt.

5.2 Försvårande omständigheter för äldre arbetslösa

Att det finns en utbredd åldersdiskriminering i arbetslivet visas tydligt i forskningen¹² och påtalas på flera håll, däribland delegationen för senior arbetskraft¹³. Det är en viktig förklaring till att äldre arbetssökande är en grupp med lägre konkurrensförmåga på arbetsmarknaden. Redan i 40-årsåldern minskar sannolikheten att bli kallad till arbetsintervju och därefter fortsätter den att minska i takt med stigande ålder. Diskriminering påverkar arbetsmarknadens funktionssätt negativt. Det är problematiskt att äldres kompetens i många fall förbises vid rekrytering vilket leder till sämre matchning på arbetsmarknaden och således outnyttjad potential. Åldersdiskriminering påverkar inte heller bara de arbetslösa utan leder dessutom till inlåsnings effekter för de som har ett jobb.

Pandemin har påskyndat strukturomvandlingen på arbetsmarknaden med ökade inslag av digitalisering och automatisering. Snabbt ändrade kompetenskrav har lett till att de arbetssökandes kompetenser i lägre grad än tidigare motsvarar arbetsgivarnas efterfrågan. Personer i äldre åldrar har i genomsnitt lägre formella kompetenser i form av utbildning och ofta långa bransch- och yrkesspecifika kunskaper. Det medför att äldre sannolikt drabbas hårdare av strukturomvandlingen än arbetssökande i yngre åldrar. Dessutom har det ökade antalet arbetslösa under pandemin medfört ökad konkurrens på arbetsmarknaden i allmänhet vilket har påverkat grupper med lägre konkurrensförmåga och långtidsarbetslösa hårt.

För att inte gå miste om värdefull kompetens behöver arbetsgivare skapa förutsättningar för äldre att arbeta högre upp i åldrarna. Det kan exempelvis handla om att anpassa fysiskt krävande arbetsuppgifter eller bistå med kontinuerlig kompetensutveckling, särskilt under en strukturomvandling. Kompetensutveckling genom hela arbetslivet är viktigt för att fortsatt kunna vara attraktiv på en föränderlig arbetsmarknad. För äldre personer kan det vara särskilt viktigt eftersom det finns en risk att deras kompetens med tiden har blivit inaktuell och inte längre efterfrågas.

Äldre personer i arbetskraften, i synnerhet de arbetssökande, påverkas även av de åldersgränser som finns i de pensionsrelaterade åldersgränserna och intilliggande trygghetssystem. Exempelvis har arbetssökande i regel varken rätt till arbetslöshetsersättning eller stöd från Arbetsförmedlingen efter att personen fyllt 65 år. Det är viktigt att arbetslösa i äldre ålderskategorier får stöd och möjlighet att återgå till arbete även efter 65 års ålder när den förväntade levnadslängden ökar. Höjningar bör ske samordnat för att fullt ut få avsedd effekt. Det är positivt att

¹² Se rapporten *Påverkar arbetssökandes ålder och kön chansen att få svar på jobbsökansökan? – Resultat från ett fältexperiment*, IFAU rapport 2017:8. och *Den svenska arbetsmarknaden och dess utmaningar*, IFAU rapport 2017:5.

¹³ SOU 2020:69 *Äldre har aldrig varit yngre – allt fler vill och kan arbeta*.

exempelvis LAS-åldern höjs, men samtidigt bekymmersamt att det saknas arbetsmarknadspolitik upp till motsvarande ålder.¹⁴

Långtidsarbetslösa äldre framhålls av Eriksson, Hensvik och Nordström Skans (2017) som ett exempel där subventionerade anställningar kan vara motiverade.¹⁵ Att subventionera anställningar är en effektiv åtgärd som frekvent diskuteras i forskningen för att få arbetslösa i arbete. Individeffekterna är ofta positiva, men åtgärden kan också bidra till stora undanträngningseffekter. Därför bör den användas med återhållsamhet och bara till grupper som står långt bort från arbetsmarknaden.

5.3 Arbetsförmedlingens åtgärder för äldre arbetslösa

Under hösten 2020 kritiserade Riksrevisionen Arbetsförmedlingen för att ålder hos de arbetssökande inte är en tydlig faktor som beaktas i myndighetens styrning och prioriteringar¹⁶. Därmed finns det en risk att äldre arbetssökande inte får stöd motsvarande deras behov vilket leder till att tiden utan arbete för äldre personer riskerar att bli längre än vad den annars skulle ha varit.

Sedan kritiken har Arbetsförmedlingen infört den nya tjänsten Rusta och matcha på flera håll i landet. För att den arbetssökande ska få ta del av Rusta och matcha måste den godkännas av det statistiska bedömningsstödet, som används för att bedöma den arbetssökandes avstånd till arbetsmarknaden. Ålder är en av många faktorer som ligger till grund för verktygets bedömning. Det medför att Arbetsförmedlingen säkerställer att ålder är en faktor som tas med i bedömningen. Slutligen är det upp till en handläggare att besluta om en person får ta del av Rusta och matcha. Under december 2021 väntas Rusta och matcha vara infört i hela landet.

Det är centralt att Arbetsförmedlingen aktivt arbetar med att lyfta frågan om diskriminering och ålderism med arbetsgivare för att påverka attityder om såväl äldre som andra grupper som riskerar att bli diskriminerade på arbetsmarknaden. Ett sådant arbete kan sannolikt öka arbetsgivares benägenhet att anställa äldre, liksom andra grupper som står längre bort från arbetsmarknaden. Även andra myndigheter, arbetsmarknadens parter och politiker måste arbeta aktivt med frågan. Därtill har varje arbetsgivare ett egenansvar att vidta åtgärder och arbeta för att främja lika rättigheter och möjligheter samt att motverka diskriminering.

I många fall kan arbetslösa äldre behöva anvisas till utbildning. Just äldre arbetslösa har kortare tid på sig att hämta hem vinsten av utbildning. Därför är det viktigt att utbildningen är kort, arbetsmarknadsinriktad och att den påbörjas relativt snabbt efter det att personen har blivit arbetslös.

¹⁴ Arbetsförmedlingen har tidigare påpekat dessa synpunkter i remissyttrande på SOU 2020:69, Dnr Af-2021/0019 2849.

¹⁵ Se rapporten *Den svenska arbetsmarknaden och dess utmaningar*, IFAU rapport 2017:5.

¹⁶ Se rapporten *Arbetssökande över 55 år – regeringens och Arbetsförmedlingens styrning och prioriteringar*, Riksrevisionen RiR 2021:6.